

نقد کتاب

جمع آوری شدہ توسط استاد ویدا عظیم

چگونه نقد کتاب بنویسیم؟

هدف نقد کتاب اظهار نظر پیرامون یک کتاب خاص یا مجموعه‌ای از کتاب‌ها تحت یک عنوان است.

به یاد داشته باشید که مهم‌ترین عنصر در نقد کتاب، تفسیر است نه خلاصه کردن کتاب. بنابراین، فضای کمی را به مرور محتویات کتاب اختصاص دهید.

ارائه رئوس یا خلاصه کتاب، مشتمل بر مضمون کلی، سیر زمانی و تاکیدات عمده نویسنده (سیاسی، اقتصادی، فکری و ...) و جنبه‌هایی که نادیده گرفته است، کفایت می‌کند.

وزن اصلی نقد شما باید به ارزیابی شما از نحوه ارائه مطالب نویسنده اختصاص داشته باشد: فرضیه اصلی نویسنده چیست؟ زاویه دید و استدلال او چیست؟ واکنش شما چیست؟ آیا خواندن کتاب باعث بالا بردن درک شما از موضوع شد؟ تا می‌توانید صریح حرف بزنید. شما کارشناس هستید.

برای دادن چارچوب به نقد، اطلاعاتی درباره نویسنده، سابقه و تخصص او - و یا عدم تخصص او در زمینه‌ای که نوشته است - فراهم کنید.

غالباً مقدمه کتاب‌ها این نوع اطلاعات را دربر دارد:

- آیا نویسنده نکات و اسناد تازه‌ای ارائه کرده است؟ اگر بله، آن را مشخص کنید.
- آیا از نکات و اسناد دیگران برداشت تازه‌ای کرده است؟ اگر چنین است، با نگاهی تطبیقی، نتیجه‌گیری کنید.

همیشه زمان نوشته شدن کتاب را در نظر بگیرید، چرا که به این طریق به ارزش‌ها و جهت‌گیری‌های نویسنده پی خواهید برد. به عنوان مثال، زندگی‌نامه‌ای که درباره سناتور «جوزف مک کارتی» توسط یک روزنامه‌نگار محافظه‌کار و طرفدار جمهوری خواهان در سال ۱۹۵۴ نوشته شده، قطعاً با زندگی نامه دیگری درباره «جوزف مک کارتی» که توسط یک نومارکسیست آکادمیک در سال ۱۹۷۴ نوشته شده کاملاً فرق دارد.

قطعاً اشاره به بخش‌هایی از کتاب ضرورت دارد، اما اشاره فراوان در این باره کار جالبی نیست. پس هیچ‌گاه سعی نکنید بخش‌های زیادی از یک کتاب را نقل کنید.

نقل چند بخش کوتاه به طور مؤثر، قطعا از نقل چندین بخش اما نامؤثر، بهتر است. هرگاه بخش‌های مورد نظرتان را انتخاب کردید، آنها را به صورت مجزا نقد کنید.

به یاد داشته باشید که کار شما باید با نقد شما به پایان برسد. بنابراین به پاراگراف‌های آغازین برگردید. قضاوت شما درباره سبک، چارچوب، محتوا و ارزش‌های کتاب چیست؟ آیا هدف نویسنده از نوشتن کتاب آشکار است؟

کتاب، شما را راضی کرد؟ چرا بله و چرا خیر؟ آیا دلایل و مستندات نویسنده در خدمت نتیجه‌گیری او هست؟ آیا کتاب، اندیشه شما را به چالش طلبیده است یا دانش شما را بالا برده است؟ آیا پرسش تازه‌ای برایتان ایجاد کرده است؟ یا اینکه نویسنده صرفا آنچه را که شما می دانسته‌اید، به شکل دیگری عرضه کرده است؟ آیا خواندن این کتاب را به دیگران توصیه می‌کنید؟ به چه کسانی؟ آیا کتاب دیگری هم باید در همان باره نوشته شود؟

دکتر یونس شکرخوا